

kanu svojega poglavarja, vez edinosti, a njen sedež je v srcih milijonov njenih udov, kateri vsak po svoji moči delujejo za razširjenje božjega kraljestva. Kdor katoliške cerkve ne prinese seboj v svojem srcu, je ne najde niti v vatikanskih hodnikih, niti v slavni knjižnici, in še manj v dragocenih muzejih.

Ugajala nam je trezna sodba pisateljeva o zavodu sv. Jeronima. Ljudje, ki so doma zamudili važnejše delo, so v resnici preveč govorili in pisali o tem vprašanju (str. 134.)

Tudi o jezuitih piše naš mladi popotnik. V krasni cerkvi „Gesù“ je dobil ta vtisk, da so si „jezuiti skušali s sijajem in razkošjem pridobiti višje sloje“ in da „sovražijo svoje nasprotnike tudi onstran groba“ (str. 168). A g. pisatelj bi bil šel dvesto korakov dalje v cerkev S. Ignazio nasproti borzi, in tam bi bil našel tudi grob jezuita, in ako bi bil hotel iti iz cerkve po stopnicah visoko gori v najvišje nadstropje, bi bil našel skromno kapelico — sobico sv. Alojzija. Videl bi bil lahko tudi tiho delavnico jezuita — zvezdarno Secchijevo in velikansko knjižnico, ki so jo zbrali in uredili skromni učenjaki tega reda. Treba je pogledati vse, preden se izrekajo splošne sodbe.

Sicer pa g. pisatelj ni potoval kot romar, in zato je videl pač to, kar je mamljivo in veličastno, ni pa opazoval — ali vsaj ni zabeležil — mnogih stvari, ki v Rimu spominjajo velikih zmag, katere je krščansko samozatajevanje izvojevalo nad pokvarjeno človeško naravo, in ki so pomenljivejše za zgodovino človeštva, nego vsi umotvori renesanse.

Bilo bi zanimivo, a presegalo bi okvir književnega poročila, ako bi spremljali g. pisatelja še v Sveto deželo. Omenjamo le, da nam je ugajala pieteta, s katero opisuje svete kraje. Sicer izreka semtertje nekoliko dvoumne sodbe, n. pr. da „Jezus ni bil asket“ (str. 213.) — a zapazili smo tendenco pisateljevo, da spravi v sklad nazore modernega človeka s krščanskim svetovnim naziranjem. Razmerje med krščanstvom in antiko (str. 225.) pojasnuje g. pisatelj v plemenitem etičnem smislu, in blagodejna nam je bila njegova izpoved, da veruje v Kristusovo božanstvo. Res: „Kristov nauk je identičen s pravó kulturo“ (str. 289.)!

Dr. E. L.



HRVAŠKA.

KNJIGE „DRUŠTVA SV. JERONIMA“ ZA L 1903.

Poprej kakor pa druga leta je izdalo „Društvo sv. Jeronima“ letos svoje knjige, in prav je tako. Kmalo nastopi čas, ko bodo tudi

kmetiški čitatelji utegnili več čitati in si bodo z lepimi društvenimi knjigami kratili marsikateri dolgi zimski večer. Vsak član dobi letos pet knjig, in sicer:

Nasljeduj Hrista. (De imitatione Christi). Napisao Toma Kempenac. S latinskoga jezika na hrvatski preveo dr. Stjepan Bosanac. 120. Str. XV. + 336. — Poprej kakor mi Slovenci so imeli Hrvatje prevod te zlate knjižice. Prevel jo je že l. 1500. oče hrvatskega umetnega pesništva, slavni Marko Marulić. Tudi kesneje se je ta knjižica mnogokrat predstavljala, saj je tudi hrvaški narod zajemal iz nje mnogo poduka in duševnega krepila. Med najbolj znane prevode iz novejšega časa prištevamo prevod frančiškana Marijana Jaića (leta 1833.), jezikoslovca Frančiška Kurelca (l. 1868.) in duhovnika Mihaela Filetića (l. 1881.). Prevod Kurelčev je sicer lep, vendar ni povsem natančen, a Filetićev je jezikoslovno slabiji. „Jeronimsko društvo“ je zato prav storilo, ker je prevod izročilo znanemu strokovnjaku dr. Bosancu. Njegov prevod je gladek, natančen in tudi jezikoslovno dovršen. Naj bi člani pogostoma čitali to dragoceno knjigo, premišljevali njene zlate resnice in si svoje življenje uravnali po njenih naukih!

Slike iz svakidanjega života. (Dio drugi.) Napisao Václav Kosmák. Pohrvatilo Stjepan Žgurić. 80. Str. 156. — Ko je pred dvema letoma izdalo „Jeronimsko društvo“ prvi zvezek črtic in povesti tega znanega češkega pisatelja (on jih je nazval „Kukátka“), so se priljubile kmalo posebno kmetiškim čitateljem. Upajmo, da bodo tudi drugi zvezek, v katerem je enajst povestic, veselo vsprejeli, saj so tudi v teh vse Kosmákov vrline: mično pripovedovanje in dobro poznavanje narodnega in obrtniškega življenja, a iz vseh veje pravi katoliški duh in pisateljeva ljubezen do zatirancev in siromakov.

Pivničarstvo. Napisao Franjo Kuralt, tajnik „Hrvat. slavn. gospodar. društva“. 80. Str. 90. — Slovenske in hrvaške gorice so se zopet pomladile in naši vinogradarji so bili v novejšem času prisiljeni, da napredujejo in stopajo vzporedno z drugimi narodi. A zaostalo je umno kletarstvo, katero je prav važen del narodnega gospodarstva. Gorenja knjiga marljivega našega rojaka naj bi v tem vinogradarjem pomogla in jih poučila, kako si naj uredé kleti in kako poslujejo z moštom in vinom. Knjižica je napisana zelo jasno in porabljivo in bode zato izvestno narodu mnogo koristila.

A. Geikie: Prirodni zemljepis. Preveo dr. Milan Šenoa. 80. Str. 78. — „Društvo

svetojeronimsko“ namerava tudi svojim členom podati več popularno napisanih knjig o prirodnih vedah, a prvi zvezek te knjižice je Geikiev: „Prirodni zemljopis.“ Drobna je ta knjižica, a vendar tudi preprostemu čitatelju jasno tolmači razne pojave v naravi, v zraku in v vodi.

Danica. Koledar i ljetopis „Društva svetojeronimskoga za prestupnu godinu 1904. 80. Str. 241. — Tudi letos bode našel čitatelj v „Danici“ mnogo zabavnih in poučnih spisov. Pesnik V. Gjurić je zložil tri mične pesemce iz narodnega življenja (Oproštaj, K selu, Na groblja). Manje črtice in povestice so Kosmáková: „Što muž čini, dobro čini“, Mayerova: „Školski podvornik“, Gjurićove: „Sličice“ in Klarićeva: „Valja li ova osuda?“ Večjo povest iz Djakovštine: „Dva gazde — dva Božića“ je napisal Svetozar Rittig. Pisatelj pozna dobro narodno življenje in napake, katere v njem vladajo, in pripoveduje prav zanimivo. Dr. Š. Bosanac je opisal življenje in delovanje dr. Štefana Ilijaševića, naslednika starih Ilircev, kateri je kot pesnik, domoljub in šolnik zelo zaslužen za hrvaški narod. Učitelj Josip Medved, kateri je že v lanskim „Danici“ pisal o gluhozemih, o njihovi vzgoji in naobrazbi, uči letos stariše, kako naj vzgojujejo svoje gluhozemo dete in kako ga naj pripravijo za zavod. Ker imamo tudi mi mnogo takih siromakov in tudi zavode v Gorici, v Šmihelu in v Ljubljani, bi bilo dobro, da tako navodilo spiše tudi kateri slovenski strokovnjak za „Koledar družbe sv. Mohorja“. Vsako leto opiše „Danica“ en del hrvaške domovine. Letos nas dr. M. Šenoa vodi v lepo Zagorje in opisuje njegove zanimivosti in krasote. Dragutin Hire opisuje: „Nekoje bolesti žitarica“, za kar mu bodo poljedelci zelo hvaležni. Dr. Ferdinand Šišić opisuje padec Carigrada, a Klement Malinarić priobčuje zanimive „Crtice iz južne Afrike.“ Potem sledé razni važni dogodki v pretečenem letu, nekatere črtice o vremenu in o gospodarstvu, a naposled še nekoliko kratkočasnih dogodbic. Kakor se vidi, bo našel vsak čitatelj v „Danici“ nekaj, kar ga bode zanimalo. Ker je „Danica“ najbolj razširjeni in najbolj skrbno urejeni hrvaški koledar, bo izvestno tudi mnogo koristila.

Janko Barle.



Borba Hrvata s Turcima za Petrinju. Napisao dr. Rudolf Horvat, kr. profesor. — 80. str. 112. cena 1 K. — V zgodovini turških bojov je posebno znamenito mesto Petrinja ob Kolpi; zaradi njega so se koncem XVI. sto-

letja Turki in Hrvatje mnogo bojevali. Hrvaška zgodovina od l. 1592.—1596. je tudi zgodovina Petrinje; ko so si naposled to trdnjavo Hrvatje priborili, se je izpremenilo njih bojevanje s Turki: dotlej so bili v defenzivi, a odtlej so začeli ofenzivo, katera jih je naposled osvobodila težkega turškega jarma.

Pisatelj nam je podal najprej zgodovinski opis petrinjske okolice, katera je spadala nekaj pod zagrebškega škofa. Petrinjo omenjajo že v XIII. stoletju, a ni stala ondi, kjer današnja. L. 1543. so jo razdejali. Trdnjavo Petrinjo je sezidal šele znani Hasan paša l. 1592., ker je izprevidel, da mu bode ona ključ v bogato Turopolje. Odslej so Turki lahko napadali kraje onkraj Kolpe; obiskovali so mnogokrat Turopolje in odpeljali seboj vselej mnogo plena in ljudi. Hasan paša je v dveh letih premagal in sežgal na hrvaški granici 26 trdnjav in odvel v sužnost 35.000 Hrvatov. Krščanska vojska je poizkušala večkrat vzeti Petrinjo Turkom, ali bila je preslaba; nekaj je bila kriva neuspehov tudi nesloga in omahovanje poveljnikov. Še le 24. septembra 1595. je končno pala Petrinja, in čeravno so jo sedaj Turki hoteli zopet osvoboditi, je ostala vendar v krščanskih rokah in bila velika obramba proti turški sili. Da so se za Petrinjo zanimali tudi naši predniki, izpričuje to, da jo je obiskal že l. 1601. sam ljubljanski škof Tomaž Hren, a koliko je za njo žrtvoval, nam svedoči to, da je na svoje stroške postavil ondukaj leseno cerkvico, preskrbel jo z vsem potrebnim in poslal tamošnjim prebivavcem tudi prvega župnika Mihaela Ksilurga, kateri se je porodil v Št. Jerneju na Dolenjskem (prim. dnevnik škofa Hrena v metropolitanski knjižnici v Zagrebu). Pisatelj se je trudil, da bo njegova knjižica temeljita, a obenem popularna, in to se mu je popolnoma posrečilo. Upam, da se bodejo za knjižico mnogi zanimali in jo z veseljem prebirali. J. Barle.

Aug. Šenoa, sabrane pripovedi, svezak šesti. — V tem zvezku nam podaja „Mat. Hrv.“ povest „Diogenes“. Znano je, da je Šenoa temeljito poznal zgodovino hrvaške in posebno zagrebško. Kakor njegove povesti: „Seljačka buna“, „Zlatarovo zlato“ itd., tako je tudi „Diogenes“ vzeti iz hrvaške preteklosti. Dejanje se godi v Zagrebu l. 1750. Diogen, Antun Janković, kraljevski viečnik, živi sam zase, ločen od vsega političnega življenja. Sam pravi, da je Diogen ter opazuje gibanje strank. „Bude-li zgode, provalit će iz zasjede i ošinut koga pandžom.“ In res: Skrb za mladega prijatelja, junaka Belizarja, ga vrže v najhujše politične boje med tujci, ki so se tedaj med seboj bili za najvišje službe. Najvažnejša sta polkovnik